

Notitie

Terugblik quickscan bezuinigingsproces Leusden

Rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand

Oktober 2008

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Uitvoering van het doorwerkingsonderzoek.....	3
3. Implementatie van de aanbevelingen.....	4
3.1 Eerste reactie.....	4
3.2 Algemene aanbevelingen.....	5
3.3 Aanbevelingen per processtap in het bezuinigingsproces.....	6
Bijlage 1 Stand van zaken van de vier onderzochte maatregelen.....	11
Bijlage 2 Overzicht documenten en respondenten.....	14

1. Inleiding

In 2006 heeft de rekenkamercommissie Barneveld/Leusden/Zeevolde op verzoek van de gemeenteraad een quickscan uitgevoerd naar de rol van de raad bij bezuinigingsoperaties. De gemeenteraad gaf aan de grip op de derde bezuinigingsoperatie (de zgn. Heroriëntatie) op rij kwijt te zijn.

De rekenkamercommissie heeft op 16 oktober 2006 op basis van de quickscan een notitie aangeboden aan de gemeenteraad. Deze is besproken in de commissievergadering in november 2006. In de raadsvergadering van 1 maart 2007 is de notitie vastgesteld en heeft de raad ingestemd met alle aanbevelingen.

De rekenkamercommissie (inmiddels ‘rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand’) blikkt zo’n twee jaar na afloop van een onderzoek altijd terug op het effect van het onderzoek. De twee belangrijkste vragen zijn: In hoeverre zijn de overgenomen aanbevelingen uit het rapport in de praktijk gebracht? In hoeverre worden deze aanbevelingen door de gemeente als effectief beoordeeld?

In Leusden waren de quickscan en de aanbevelingen gericht op de rol van de gemeenteraad. In onze terugblik hebben we evenwel ook aan het college gevraagd in hoeverre zij, al dan niet op verzoek van de raad, actie heeft ondernomen.

2. Uitvoering van het doorwerkingsonderzoek

De rekenkamercommissie heeft het presidium de volgende vragen voorgelegd.

- A Wat hebben de raadsfracties gedaan met de aanbevelingen bij het verdere verloop van het bezuinigingsproces?
- B Hebben de raadsfracties de aanbevelingen nog in algemene zin gebruikt bij hun raadswerk?

Ook het college is per brief gevraagd in hoeverre zij actie hebben ondernomen naar aanleiding van de aanbevelingen.

Als eerste doen we verslag van de algemene schriftelijke reactie van het college en van de eerste reactie van het presidium en enkele raadsleden op ons doorwerkingsonderzoek (zie 3.1 Eerste reactie).

Vervolgens hebben we specifiek per aanbeveling gekeken wat er wel of niet is gebeurd (zie 3.2 en 3.3). Dit hebben we gedaan aan de hand van:

- een documentenstudie (zie ook bijlage II)
- interviews met een wethouder en een ambtenaar
- groepsgesprek met raadsleden
- telefonische interviews met ambtenaren over de vier destijds onderzochte bezuinigingsmaatregelen (godsdiensonderwijs, Groot-Krakhorst, herstructurering facilitaire dienst en de ‘aansturing van de organisatie’)

3. Implementatie van de aanbevelingen

In dit deel gaan we in op de doorwerking van de aanbevelingen. Daaraan voorafgaand gaan we eerst in op de algemene teneur van de eerste reacties van college en raad.

3.1 Eerste reactie

Eerste reactie college

Het college heeft destijds in een vergadering (november 2006) aangegeven dat het met de raad wil spreken over de conclusies van de quickscan. Daarbij zou aan de orde komen wat de raad nodig heeft om zijn controlerende rol beter te kunnen uitvoeren en wat het college daarin kan bieden. Maar een nader gesprek heeft vervolgens niet plaatsgevonden.

De eerste reactie van het college op onze twee vragen, is dat er geen nieuwe bezuinigingsoperatie meer is gestart. Daarom is geen opvolging gegeven aan de aanbevelingen. Wel geeft het college aan dat vanuit de betekenis van een goede informatievoorziening aan de raad de aanbevelingen wel een invulling hebben gekregen: er is een monitor ingesteld (februari 2007) voor de in de begroting nog openstaande bezuinigingstaakstellingen. Het college informeert de raad zo periodiek over de voortgang.

Eerste reactie raadsleden

De eerste reactie van enkele raadsleden op onze vraag is dat sinds het rapport geen nieuwe bezuinigingsoperatie meer is gestart en het daarom niet opportuun is om naar de doorwerking van de aanbevelingen te kijken.

Bij de behandeling van de programmabegroting 2007 (net na het verschijnen van het rapport) zien we in de notulen dat de raadsleden veelvuldig naar de aanbevelingen verwijzen. De aanbevelingen zijn vervolgens in een raadsvergadering in maart 2007 formeel ‘overgenomen’ en daar is het bij gebleven. De raadsleden geven aan dat noch de raad als geheel, noch hun fracties iemand hebben aangewezen die als trekker zou fungeren voor het doorvoeren van de aanbevelingen in werkwijze/planning van de raad. De raad heeft de aanbevelingen ook niet verder doorgesproken met het college. Langzamerhand is de aandacht voor de aanbevelingen weggeëbd, door de waan van de dag en het feit dat de gemeente nu financieel in een betere positie verkeert.

Een nuancering die ook wordt gemaakt is dat de vorige bezuinigingsoperaties zijn gestart voor en net na de introductie van het dualisme. De raad had toen nog weinig ervaring met de kaderstellende rol. De afgelopen jaren heeft de raad zich wel beziggehouden met de ontwikkeling van deze rol, onder andere in een workshop kaderstellen voor raadsleden en in een werkgroep Duale Samenwerking.

Reactie rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie is van mening dat de meeste aanbevelingen nog steeds relevant zijn:

- gezien de lopende bezuinigingsronde (‘Heroriëntatie’)
- het aantal aanbevelingen zijn in veel bredere zin relevant voor de kaderstellende en controlerende rol van de raad (bijvoorbeeld bij de keuze voor nieuw beleid in ruil voor oud beleid)

In de interviews met wethouder en de ambtelijke organisatie en in het groepsgesprek met raadsleden is dit aan de orde gekomen. In onderstaande rapporteren we hierover. We gaan eerst in op de algemene aanbevelingen (3.2), daarna op de specifieke aanbevelingen per processtap (3.3).

3.2 Algemene aanbevelingen

Algemene aanbevelingen
1. Benader als raad de bezuinigingsoperatie als een project, waardoor het meer los komt te staan van de waan van de dag. Hoe deze projectmatige benadering concreet wordt gemaakt, zien we in de aanbevelingen per processtap.
2. Houdt bij aanvang van de bezuinigingsoperatie een informele bijeenkomst met de gemeenteraad en/of college om een gezamenlijk beeld te krijgen van voorstellen, ideeën en de maatschappelijke effecten op de diverse beleidsterreinen. Zorg voor betrokkenheid van de gemeenteraad bij de bezuinigingsnoodzaak.
3. Plan vooraf een evaluatie van de bezuinigingsoperatie in.

Doorwerking

In het algemeen merken de raadsleden op dat de raad zich hier nog te weinig mee bezig houdt. Het wordt wel logisch geacht om vooraf evaluatiemomenten en tussentijdse meetmomenten te bepalen. De raadsleden signaleren dat er zeker meer discussie is over de kaders, zeker bij grote projecten. Er is meer aandacht voor, al leidt dit nog niet altijd tot resultaat. Een voorbeeld dat wordt genoemd is 'het zwembad'. De SGP/CU heeft gevraagd om als raad zich uit te spreken of het effect van de bezuinigingen duidelijk zichtbaar dient te worden gemaakt. De raad heeft hier overigens niet mee ingestemd (onder andere als argument dat er een overgangsfase geldt waardoor het moeilijk toetsen is).

De eindnotitie van de ingestelde werkgroep Duale verhoudingen verwijst ook naar een vroegtijdige betrokkenheid van de raad waarbij duidelijke afspraken worden gemaakt.

<p><i>Uit eindnotitie werkgroep Duale verhoudingen</i></p> <p>In de eindnotitie van deze werkgroep staan afspraken over de afstemming tussen raad en college (vroegtijdige uitwisseling van wat, wanneer, waarom en hoe aan de orde komt). Ten aanzien van de controlerende taak staat dat het de taak is van het college om de raad over voortgang en resultaten te informeren. Dat moet zo veel mogelijk beschreven staan in de plannen.</p>
--

Wat raadsleden als lastig ervaren bij het kaderstellen en controleren, is om een eenduidig eind- dan wel peilmoment te bepalen.

Een collegelid heeft aangegeven bij grote projecten alerter te zijn op de vroegtijdige betrokkenheid van de raad, zoals bij het bestek voor de aanbesteding van het zwembad en bij het overzetten van een intentieovereenkomst in een samenwerkingsovereenkomst bij het Valleipark. Hoewel niet noodzakelijk bleek het wel handig dat de raad hierbij vroegtijdig betrokken werd. Het kaderstellen kreeg hierdoor expliciete aandacht.

Reactie rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie stelt dat de aanbevelingen zeker voor de meeste grootschalige projecten van toepassing zijn. Een vroegtijdige betrokkenheid van de raad kan de doorlooptijd en de effectiviteit van de besluitvorming bevorderen. Ook het vooraf bepalen van (tussentijdse) evaluaties (die als het goed is al door de projectorganisatie zijn geformuleerd) of in welke gevallen de raad waarover tussentijds geïnformeerd wil worden zijn van belang. Daarmee wordt de actieve informatieplicht van het college geactiveerd.

3.3 Aanbevelingen per processtap in het bezuinigingsproces

Aanbevelingen processtap A: Redenen voor de bezuinigingsoperatie
4. Benader deze eerste stap zo objectief mogelijk ('a-politiek'), bijvoorbeeld in een raadsbrede commissie.
5. Laat je als gemeenteraad uitleggen waarom er bezuinigd moet worden, en bespreek de analyse van de bezuinigingsnoodzaak expliciet in de raad. Kom tot een heldere eenduidige diagnose. Laat de analyse van het tekort en de bezuinigingsnoodzaak systematisch terugkomen in alle verdere rapportages.
6. Krijg als gemeenteraad helder voor ogen of bezuinigen een antwoord zijn op de problematiek. Let onder andere op het onderscheid tussen structurele en incidentele aspecten.
7. De informatievoorziening moet voor de gemeenteraad transparant en toegankelijk zijn.

Doorwerking

Over aanbeveling 4 wordt opgemerkt dat voorheen met de oude 'rekeningencommissie' het eenvoudiger was om onderwerpen a-politiek te bespreken. In de huidige duale structuur ervaren de raadsleden dit als lastig. Hoewel het bij een heel technisch onderwerp (zoals over de rechtmatigheidscontrole door de accountant) nog wel lukt.

Met a-politiek bedoelt de rekenkamercommissie dat de noodzaak en de hoogte van de bezuinigen technisch dienen te worden vastgesteld (met behulp van scenario's en/of deskundigen).

Aanbevelingen 5 en 6 zijn dáárop gericht bij te maken keuzes door de raad: laat je bij aanvang als raad goed informeren over de noodzaak (structureel / incidenteel), de hoogte en mogelijkheden. Maak op basis daarvan keuzes op basis van vooraf afgesproken criteria en kom dan vervolgens niet meer terug op te maken of gemaakte keuzes (zoals wel gebeurde bij de bezuinigingsoperatie). Committeer je aan de besluitvorming. Een raadslid geeft een voorbeeld hoe dit in de praktijk is gebracht. In de besluitvorming over een aan te leggen weg/fietspad heeft de raad expliciet afgesproken dat als een fase afgerond is, hier niet meer op wordt teruggekomen. Deze afspraak werkt: iedereen committeert zich hieraan.

Over de informatievoorziening (aanbeveling 7) over de voortgang van de bezuinigingsoperatie zijn de raadsleden over het algemeen tevreden.

Reactie Rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie benadrukt dat het kernpunt van deze aanbevelingen een 'projectmatige aanpak' is waardoor de kwaliteit van de besluitvorming toeneemt. De raad kan dan als het goed is actiever en richter sturen.

De rekenkamercommissie constateert dat de bezuinigingsmonitor is gericht op de financiën, maar geen inhoudelijke informatie geeft over de effecten van de bezuiniging. Zie ook de bevindingen bij de aanbevelingen voor processtap E.

Aanbevelingen processtap B: Vaststellen van het bezuinigingsbedrag
8. Benader deze stap ook zo objectief mogelijk (a-politiek). Neem bijvoorbeeld als uitgangspunt sec het bestaande beleid: tot welk financieel resultaat leidt dit?
9. Stel het bedrag vast volgens drie scenario's (bijvoorbeeld middelmatig weer - slecht weer - heel slecht weer), op basis van een risicoanalyse waarbij wordt aangegeven waar marges moeten worden ingebouwd en hoe groot deze moeten zijn. Neem hierbij voldoende marge op voor noodzakelijk en opgelegd nieuw beleid. In het bedrag zou ook expliciet rekening moeten worden gehouden met de nadelige effecten die in de risicoparagraaf zijn gesignaleerd.
10. Stel het bedrag vast met een meerjarenperspectief van acht jaar (in twee fases van vier). Een bezuinigingsoperatie op zichzelf duurt vaak al anderhalf tot twee jaar.
11. Naast een ruimhartige vaststelling van het bedrag, zou de gemeenteraad per fase kunnen bepalen hoeveel van de reserves eventueel maximaal zullen worden ingezet om tijdens elke fase een bestendige lijn te kunnen blijven volgen.
12. Stel van te voren vast hoe wordt omgegaan met mee- en tegenvallers. Streef ernaar dat het ijkpunt niet meer dan hoogstnoodzakelijk wordt gewijzigd, en alleen in relatie tot het meerjarenperspectief en per fase.

Doorwerking

In algemene zin merken raadsleden het volgende op over de financiën:

Er is vertrouwen in de cijfers en ook is men tevreden over de beantwoording van vragen. De informatie wordt als transparant beoordeeld. Maar het blijft moeilijk als raad om erop te sturen. Bij grote projecten heeft de raad te maken met een hoge mate van onzekerheid. *‘Bij het zwembad hebben we geprobeerd om de kosten te fixeren, maar je blijft afhankelijk van de uitkomsten van bijvoorbeeld een aanbesteding.’*

De raad mag kritischer zijn tegenover collegevoorstellen, vindt één raadslid. Ook bij collegevoorstellen met volledige dekking kunnen raadsleden zelf zoeken naar bezuinigingsmogelijkheden. Een ander raadslid geeft aan dat raadsfracties bij eigen nieuwe voorstellen zich nauwelijks een beeld kunnen vormen hoeveel deze zullen gaan kosten.

Wel signaleert de raad een verdere ontwikkeling in het financiële kaderstellen. Als voorbeeld noemt een raadslid de besluitvorming rond het zwembad waarbij de raad (in gezamenlijkheid met het college) expliciet de inhoudelijke doelstellingen en de financiële mogelijkheden (wat is het plafond) heeft afgestemd.

Reactie Rekenkamercommissie

De systematiek die deze aanbevelingen voorstaan, kan in principe op alle besluitvorming worden toegepast. Natuurlijk zal een raad altijd te maken hebben met onzekerheden maar door een meerjarenperspectief te hanteren en het vooraf bepalen hoe om te gaan met mee- en tegenvallers, kan de besluitvorming worden bevorderd. Van belang is ook dat niet ad hoc bezuinigd wordt. De reserves hebben ook een bufferfunctie, zij het dat zij na aanspreken op termijn weer op de gewenste hoogte dienen te worden gebracht.

Aanbevelingen processtap C: Inhoudelijke kaders
13. Kies zoekrichtingen op programmaniveau (gericht op de kwantiteit en kwaliteit van maatschappelijke effecten op de verschillende beleidsterreinen).
14. Komt tot een prioriteitenindeling van (beleids)ambities/doelstellingen. Is bijvoorbeeld het onderhoud van straten en pleinen belangrijker dan muziekles?
15. Bij voorgestelde bezuinigingsmaatregelen per beleidsveld dienen de maatschappelijke effecten hiervan worden beschreven. Zorg voor een SMART formulering.
16. Uit de inhoudelijke keuze volgt het effect op de bedrijfsvoering. Het zou niet zo moeten zijn dat keuzes vanuit de bedrijfsvoering onbedoeld effect hebben op het beleid.

Doorwerking

De raadsleden erkennen dat de aanbevelingen nog steeds relevant zijn. Zij constateren dat kaders nu vaak nog te ruim geformuleerd zijn. Maar kaderstellen blijft lastig. Bij grote projecten verkeert de gemeente bijvoorbeeld vaak niet meer in een meerderheidspositie. Wederom is hier de constatering aan bod dat de raad zelf bezig is haar kaderstellende rol verder te ontwikkelen, onder verwijzing naar de workshop die is gehouden en de werkgroep Duale verhoudingen.

Het college geeft aan te trachten haar voorstellen steeds scherper te formuleren (aanbeveling 15), ook over effecten. Maar het blijft lastig om te overzien welke consequenties een voorstel heeft, met name neveneffecten. Het college is wel bezig met de ontwikkeling van het kaderstellen en het SMART formuleren. De gemeente stelt een slag te hebben geslagen in het opstellen van de programmabegroting (onder andere met doelenbomen). Door betere bestuurlijke informatie wordt de besluitvorming verbeterd. De situatie is naar mening van de gemeente niet meer vergelijkbaar met 2004 toen de bezuinigingsoperatie Heroriëntatie startte.

Raadsleden herkennen het bovengeschetste beeld. Zij verwachten op een langere termijn, bijvoorbeeld over vijf jaar, zeker een verschil te zien.

Reactie rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie acht deze aanbevelingen nog allen relevant, omdat een gemeenteraad in haar kaderstellende rol in principe altijd inhoudelijke keuzes maakt. Twee voorbeelden waarbij de aanbevelingen bijzonder relevant zijn is de keuze voor nieuw beleid onder inlevering van oud beleid én bij het vaststellen van het ambitieniveau van beleid. Hoe lastig het kaderstellen ook is, het is nu eenmaal noodzakelijk. Dit rechtvaardigt in deze een extra inspanning.

Aanbevelingen processtap D: Besluitvormingsproces
17. Bepaal als raad hoe het besluitvormings- en communicatieproces gaat verlopen, en beschrijf (ism college) de planning met te volgen methodiek, concrete rolverdeling raad en college in het proces, bij de besluitvorming en de bewaking van de uitvoering van het besluit (bv als de rol van de raad gedurende het proces als klankbordgroep wordt omschreven, wat houdt dit dan concreet in?)
18. Benoem de rol van de inspraak: kloppen de ingeschatte effecten, zoals gepresenteerd aan de raad? Is er mogelijke informatie waardoor deze geschatte effecten dienen te worden aangepast?
19. Let op met begrippen als 'integraal', welke ervoor kunnen zorgen dat het proces vertraagd wordt. Faseer eventueel het proces. Hoe voorkom je vertraging van de gehele operatie, als op één terrein door welke oorzaak dan ook vertraging optreedt?

Doorwerking

De raad en het college hebben een eigen systematiek. In de Verordening Raadswerk 2008 is de procedure geregeld hoe burgers inspraakrecht hebben in de Informatieronde. In de eindnotitie van de werkgroep Duale verhoudingen is ook ingegaan op het regelen van de inspraak.

Uit eindnotitie werkgroep duale verhoudingen

T.a.v. volksvertegenwoordiging beslist de raad zelf over de vraag in hoeverre zij informatie van inwoners en organisaties nodig hebben om hun kaderstellende en controlerende werk goed te kunnen uitvoeren en hoe zij die verwerven.

De raad houdt eigen initiatief, met name in de exploratieve fase om te zien of een probleem goed wordt opgepakt door de raad. Maar het risico blijft aanwezig dat de raad na afronding van de inspraak zich later in het besluitvormingsproces toch laat (af)leiden door individuele gevallen. Als voorbeeld noemt een raadslid de herallocatie van subsidies. Hierbij speelt het risico dat raadsleden na besluitvorming over inhoudelijke kaders vervolgens door afzonderlijke verenigingen worden aangesproken op gekorte subsidies. Hoe gaat men daar mee om?

De raadsleden geven verder aan dat het college de inspraak van bewoners heeft verbeterd, met als *best practice* de Biezenkamp.

Een knelpunt dat bij de inspraak wordt geconstateerd, is dat het in de huidige duale structuur lastiger is om het onderwerp a-politiek te bespreken.

Reactie rekenkamercommissie

De bovengenoemde aanbevelingen over de besluitvorming zijn nog steeds van belang: de inspraak is wel procedureel geregeld, maar hoe gaat de raad inhoudelijk om met de inspraak bij politiek gevoelige onderwerpen? Het lijkt de rekenkamercommissie verstandig om hier vooraf afspraken over te maken: wanneer vindt de inspraak plaats? Welk soort informatie wil de raad? En wanneer rondt de raad de inspraak af?

Aanbevelingen processtap E: Bewaken van het proces en de uitvoering op afstand
20. Maak vooraf afspraken op welk niveau de raad geïnformeerd wil worden: wanneer informatie op hoofdlijnen, wanneer details? Wil de raad informatie gericht op de maatschappelijke effecten, of op de activiteiten?
21. Bekijk als raad(svertegenwoordiging) vooraf naar de format van rapportage, en vraag je af of dit volstaat.

Doorwerking

Het college geeft aan dat zij naar aanleiding van de aanbevelingen een bezuinigingsmonitor heeft ingesteld (februari 2007). De bezuinigingsmonitor heeft als doel het zeker stellen dat de taakstellingen worden gehaald. Het collegevoorstel omschrijft dit als: ‘een taakstelling is pas gerealiseerd indien de maatregel is geïmplementeerd, de budgetwijziging in de begroting is verwerkt en vervolgens de besteding van het budget aantoonbaar dat de besparing daadwerkelijk is behaald. Er zal derhalve worden getoetst of er besparingsverliezen ontstaan omdat budgetten weer opnieuw worden bijgepraaid zodat de maatregelen toch niet het gewenste effect hebben bereikt.’

De raad heeft geen rol gehad bij het ontwerp of inrichting van de bezuinigingsmonitor. De raadsleden stellen dat zij het een goed instrument vinden voor het volgen van de *financiële* uitwerking van de bezuinigingen. Maar de raad ziet ook het knelpunt dat zij moeilijk inzicht krijgt in het beleid en de processen. Ook de verschuivingen van activiteiten (en dus kosten) zijn lastig om te blijven volgen. Een voorbeeld hiervan: hoe verhoudt de bezuiniging op de muziekschool zich tot de verschuiving van activiteiten die nu plaatsvindt in het kader van de Brede scholen? Hoe krijg je dan helder wat de werkelijke bezuiniging is, en welk peilmoment hanteer je?

Voor de effecten van het beleid gaat de raad voornamelijk af op de signalen uit de samenleving (‘het piepsysteem’).

In meer algemene zin geven de raadsleden over het volgen van het beleid aan dat bij de programmabegroting de thema’s nu goed gestructureerd zijn, met duidelijke doelstellingen. De rapportages zijn transparant. Deze zijn niet meer te vergelijken met de rapportages bij aanvang van de bezuinigingsrondes. Eventuele verschillen worden toegelicht, zodat je als raad veel minder om informatie hoeft te vragen.

Reactie rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie stelt de vraag of het inboeken van het financiële resultaat volstaat. Of moet de raad actiever kijken worden wat er ook echt gebeurt? (zie ook bijlage I).

Is een monitor een financieel instrument van de afdeling Financiën, Planning en Control (FPC) of moet het gaan over de effecten op het beleidsterrein en is het daarmee een instrument voor de vakafdelingen? De aanbevelingen zijn daarmee volgens de rekenkamercommissie nog steeds relevant voor de raad.

BIJLAGE 1 Stand van zaken van de vier onderzochte maatregelen.

In de quickscan is, naast het op hoofdlijnen onderzoeken van het gehele bezuinigingsproces, ook gekeken naar de uitvoering van vier specifieke maatregelen.

- bezuiniging op de subsidie van het godsdienstonderwijs
- bezuiniging op de subsidie aan Groot-Krakhorst
- herstructurering van de facilitaire dienst
- wijziging van de aansturing

De rekenkamercommissie heeft in deze terugblik gekeken hoe deze vier maatregelen uiteindelijk zijn vormgegeven.

1.1 Beleidsmaatregelen: bezuiniging op subsidies godsdienstonderwijs en Groot-Krakhorst

De eerste onderzochte maatregel betrof de bezuiniging op de subsidie van het godsdienstonderwijs. De bezuiniging op het godsdienstonderwijs was een financiële maatregel. Er was geen uitgangspunt geformuleerd over het wel of niet voortbestaan van het onderwijs, en in welke vorm. In onderstaande tabel staat aangegeven hoe de rapportage over deze maatregel heeft plaatsgevonden (sinds het verschijnen van de quickscan).

Tabel 1 Bezuinigingen subsidie godsdienstonderwijs

Bezuiniging godsdienstonderwijs	2006	2007	2008	2009	2010
Voorgenomen halvering subsidie (besluit 2005)	10.000	10.000	10.000	10.000	
Gerealiseerde halvering subsidie (Bezuinigingsmonitor feb 2007)		10.000	10.000	10.000	10.000

Deze maatregel is gerealiseerd in 2006. De bezuinigingsmonitor van februari 2007 heeft de realisering als ‘definitief’ opgenomen. Wel staat opgemerkt dat de verordening nog moet worden aangepast.

De gemeente heeft bij deze terugblik aangegeven dat na invoering van de bezuinigingsmaatregel er in het onderwijs feitelijk niet veel is veranderd. Het humanistisch vormingsonderwijs heeft elders aanvullende subsidie kunnen regelen en geeft evenveel les als voor de bezuinigingsmaatregel. Ook de Protestantse gemeente geeft nog in dezelfde kwantiteit les (alleen in 2007 minder omdat er gedurende een aantal maanden geen onderwijzer beschikbaar was).

De tweede maatregel was eveneens gericht op een bezuiniging door een verlaging van de subsidie. Het betrof de subsidie aan het centrum Groot-Krakhorst. Er zijn geen inhoudelijke (sociaal-culturele) kaders gesteld. De directeur van Groot-Krakhorst heeft destijds aangegeven dat de subsidie kan worden afgebouwd door besparingen op de bedrijfsvoering. Hierdoor zou de exploitatie uiteindelijk subsidievrij kunnen geschieden.

Tabel 2 Voorgenomen maatregel Groot Krakhorst

Voorgenomen verlaging subsidie	2006	2007	2008	2009	2010
Bedrag per jaar	20.000	40.000	55.000	55.000	

Tabel 3 Verantwoording over maatregel Groot Krakhorst

Verantwoording over deze verlaging	2006	2007	2008	2009	2010
Bezuinigingsmonitor feb 2007	20.000	40.000	55.000	55.000	55.000
Voorjaarsnota 2007		40.000	55.000	55.000	55.000
Najaarsnota 2007		0	55.000	55.000	55.000

Grijs = Gerealiseerde verlaging in het betreffende jaar

In bovenstaande tabel 3 staat aangegeven welke resultaten zijn gerapporteerd. In de bezuinigingsmonitor 2007 staat in de toelichting opgenomen dat de subsidiebeschikking € 20.000 lager is, waarmee de besparing voor 2006 is gerealiseerd. Voor 2007 heeft de Stichting ook rekening gehouden met een lagere gemeentelijke bijdrage maar de begroting laat volgens de Bezuinigingsmonitor wel een tekort zien van € 20.000.

De gemeente heeft over 2008 de geplande subsidieverlaging doorgevoerd. De gemeente geeft in een telefonisch interview aan dat het contact met het nieuwe bestuur van Groot Krakhorst goed verloopt. In een recent gesprek met de gemeente hebben de bestuursleden aangegeven dat het lastig is, maar ze verwachten hun financiën wel rond te krijgen. Er is niet om extra subsidie gevraagd.

1.2 Maatregelen bedrijfsvoering: herstructurering Facilitaire dienst en Aansturing

Deze maatregel voor de facilitaire dienst had betrekking op een bezuiniging door een wijziging in de organisatie en op de uitvoering van de facilitaire dienst. Kernpunten zijn een wijziging in het takenpakket van de bodedienst, het inrichten van een servicesteunpunt, het aantrekken van een cateraar voor de koffievoorziening en kantinefaciliteiten. De maatregel zou ooit ingaan in 2005 maar door omstandigheden (ziekte) is de maatregel doorgeschoven. Eind 2006 zou besluitvorming plaatsvinden.

Tabel 4 Voorgenomen maatregel Herstructurering facilitaire dienst

Voorgenomen bezuiniging	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bedrag per jaar	25.000	50.000	50.000	50.000			

Tabel 5 Verantwoording over maatregel Herstructurering facilitaire dienst

Verantwoording over bezuiniging	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bezuinigingsmonitor feb 2007			50.000	50.000	50.000	50.000	
Voorjaarsnota 2007			50.000	50.000	50.000	50.000	
Najaarsnota 2007			50.000	50.000	50.000	50.000	
Programmabegroting 2008				50.000	50.000	50.000	50.000
Voorjaarsnota 2008				50.000	50.000	50.000	50.000

Grijs = Gerealiseerde bezuiniging in het betreffende jaar

De planning heeft echter opnieuw vertraging opgelopen naar aanleiding van een discussie over de koffievoorziening (wordt er wel of geen fair trade koffie gebruikt, welke koffie vindt het personeel wel of niet lekker). In de najaarsnota 2007 staat aangegeven dat de herstructurering van de Facilitaire Dienst in het 4^e kwartaal in het college wordt behandeld, waarbij een nieuwe invulling van de taken wordt voorgesteld.

Uiteindelijk is besloten om de overige onderdelen van deze maatregel wel uit te voeren zodat zij geen vertraging oplopen door de 'koffiediscussie'. In de bezuinigingsmonitor 2008 wordt in verband

met deze discussie de term ‘nagenoeg gerealiseerd’ gebruikt. Er loopt momenteel een proef met verschillende automaten en koffiemarken. Na een blinde test onder het personeel zal de gemeenteraad eind 2008 een beslissing nemen. Het college heeft besloten om het bedrag van € 8.000 euro die niet gerealiseerd is in 2008 (door de extra kosten van inhuur van koffieautomaten) op een alternatieve manier te realiseren.

De tweede onderzochte maatregel betrof een bezuiniging in de aansturing, die nog niet concreet omschreven was (‘er zou een evaluatie worden gehouden’), ter hoogte van € 150.000. In eerste instantie is uitvoering gegeven aan de maatregel door een formatieplaats van één afdelingshoofd te combineren met een formatieplaats van een uitvoerende functie. In 2006 staat een evaluatie gepland.

Tabel 6 Voorgenomen maatregel Aansturing

Voorgenomen bezuiniging	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bedrag per jaar	55.000	55.000	150.000	150.000			

Tabel 7 Verantwoording over maatregel Aansturing

Verantwoording over bezuiniging	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bezuinigingsmonitor feb 2007 (Aansturing P&O)			55.000	55.000	55.000	55.000	
Bezuinigingsmonitor feb 2007 (Aansturing organisatie)			95.000	95.000	95.000	95.000	
Voorjaarsnota 2007 (opgenomen in totaal van Restant bedrijfsvoering-beleidreductie heroriëntatie)			66.000	91.000	29.000	-5.000	
Najaarsnota 2007 (opgenomen in totaal van Restant bedrijfsvoering-beleidreductie heroriëntatie)			66.000	97.000	29.000 (gerealiseerd)	-5.000 (gerealiseerd)	
Programmabegroting 2008				97.000			
Voorjaarsnota 2008				97.000			

Grijs = Gerealiseerd

In de voorjaarsnota 2007 wordt melding gemaakt van een formatiereductie in de aansturing om zo een kleiner en slagvaardiger management te krijgen. Deze maatregel staat opgenomen in het ‘restant bedrijfsvoering-beleidsreductie heroriëntatie. Deze zijn in 2007 gerealiseerd.

De taakstelling van € 150.000 is structureel gerealiseerd. In 2007 is een besluit genomen om de functie van afdelingshoofd publiekszaken en afdelingshoofd Welzijn Sport en Onderwijs te schrappen. Dit levert een besparing op de loonkosten op van € 153.559.

In de Voorjaarsnota 2008 is geconstateerd dat een incidentele taakstelling van € 97.000 resteert. De verwachting is dat deze in 2008 kan worden opgevangen binnen de totale bedrijfsvoeringskosten. In 2007 is er een overschot ontstaan op de bedrijfsvoeringsbudgetten. De raad heeft ingestemd met het voorstel om deze overschotten te reserveren. Onder meer om de restant taakstelling in 2008 daaruit te kunnen dekken.

BIJLAGE II Overzicht documenten en respondenten

Documenten gemeente Leusden

Brief College van B&W aan rekenkamercommissies ViP+, 'Doorwerkingsonderzoek quickscan', 24 juni 2008

Collegeadvies Monitor Bezuinigingstaakstellingen 2007 1106, 20 februari 2007

Najaarsnota 2007

Programmabegroting 2007, 2008?

Voorjaarsnota 2007, 2008

Notulen raadsvergadering 2 november 2006 (Programmabegroting 2007-2010)

Notulen raadsvergadering 14 december 2006 (Najaarsnota)

Notulen raadsvergadering 12 juli 2007 (Voorjaarsnota)

Notulen raadsvergadering 8 november 2007 (Programmabegroting 2008-2011)

Respondenten

De heer A. de Brouwer, afdelingshoofd Financiën, Planning en Control

Mevrouw D. Godefrooij, beleidsmedewerker afdeling maatschappelijke ontwikkeling

De heer T.G.W. Jansma, wethouder bedrijfsvoering

De heer P. Steijlen, afdelingshoofd Informatie, Automatisering en Facilitaire zaken

Mevrouw T.A. Teeuwisse, beleidsadviseur afdeling maatschappelijke ontwikkeling